

4. Коцан Н. Н. Територіальна організація митної діяльності України : монографія / Н. Н. Коцан. – Луцьк : Вежа, 2005. – 384 с.
5. Федотов О. П. Організація митної діяльності / О. П. Федотов, О. О. Зотов // Митна справа. – 2012. – № 4 (82). – С. 99–104.
6. Горб К. Проблеми територіальної організації митної справи України / К. Горб // Вісник Академії митної служби України. – 2001. – № 4. – С. 72–76.
7. Положення про Міністерство доходів України : затв. Указом Президента України від 18 берез. 2013 р. № 141/2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – 29 берез. – № 22.
8. Дук Н. М. Державна митна служба України як об'єкт картографування: структура, функції, зв'язки / Н. М. Дук // Український географічний журнал. – 2010. – № 3. – С. 52–57.
9. Федотов О. П. Спеціалізовані митні органи в організаційній структурі та структурі митних органів України / О. П. Федотов, О. О. Зотенко // Митна справа. – 2012. – № 8 (82). – С. 99–104.
10. Письменний І. В. Концептуальні засади реформування митної служби України : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / Письменний Ігор Володимирович. – Д., 2005. – 228 с.

Надійшла до редколегії 11.04.2013

КОМЗИУК В. Т. ФУНКЦИОНАЛЬНО-ОРГАНИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА ТАМОЖЕННЫХ ОРГАНОВ УКРАИНЫ

Осуществлено комплексное исследование организационной структуры таможенных органов и специализированных таможенных учреждений, сформулированы предложения по ее усовершенствованию и приведению в соответствие с международно-правовыми нормами и требованиями.

Ключевые слова: организационная структура, таможенные органы, специализированные таможенные учреждения, Министерство налогов и сборов Украины.

KOMZIUK V. FUNCTIONAL AND ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF CUSTOM BODIES OF UKRAINE

Complex research of organizational structure of custom bodies and specialized custom establishments is carried out, propositions to its improvement and reduction in compliance with the international and legal norms and requirements are given.

Key words: organizational structure, custom bodies, specialized custom establishments, Ministry of taxes and fees of Ukraine

УДК 342.565

І. В. ЛОГАЧОВ,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КОДИФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Проаналізовано основні підходи до формування визначення поняття «кодіфікація». З'ясовано співвідношення поняття «кодіфікація» з іншими видами систематизації законодавства (інкорпорацією і консолідацією). Окреслено головні напрями подальшого розвитку кодіфікації адміністративно-деліктного законодавства в Україні.

Ключові слова: кодіфікація, інкорпорація, консолідація, адміністративно-деліктне законодавство, кодіфікація адміністративно-деліктного законодавства України.

Визначальним джерелом адміністративної відповідальності є п. 22 ст. 92 Конституції України, згідно з яким виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них. Вона також базується на положеннях актів Верховної Ради

України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів державної виконавчої влади.

Конкретні норми, що регулюють питання адміністративної відповідальності, містяться в Кодексі України про адміністративні правопорушення [1] (далі – КУпАП), який був прийнятий у 80-х роках минулого століття. Саме він посідає

центральне місце в системі законодавства України про адміністративну відповідальність.

З моменту першої кодифікації адміністративно-деліктного законодавства в українському суспільстві відбулися суттєві зміни, які вимагають проведення значного обсягу законодавчих робіт, спрямованих на упорядкування правових норм адміністративно-деліктного законодавства, що не відповідають реаліям і вимогам сьогодення. Як справедливо відзначає І. Федоров, «адміністративне право, адміністративне законодавство і зокрема їх деліктна складова, будучи одним із основних засобів проведення адміністративної реформи, сама потребує реформування, оскільки за своїм змістом не відповідає вимогам становлення та розвитку демократичної, правової, соціальної держави. Навіть не зважаючи на численні зміни та доповнення до КУпАП, не узгоджується із новою концепцією інституту адміністративної відповідальності, а інші численні чинні нормативно-правові акти – складові адміністративно-деліктного законодавства, переважно фрагментарно визначають засади адміністративної відповідальності. Такий стан справ істотно ускладнює нормотворчу і правозастосовчу діяльність у відповідній сфері відносин, створює численні проблеми у діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції, негативно впливає на ступінь захищеності прав, свобод осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності, обумовлює потребу проведення чергового етапу кодифікації вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства, розробки та прийняття нового кодифікованого акту» [2, с. 5].

Таким чином, питання реформування адміністративного законодавства, у тому числі і адміністративно-деліктного, його складової частини розроблення та прийняття нового кодифікованого адміністративно-деліктного нормативно-правового акта, який би відповідав сучасним вимогам правової, соціальної, демократичної держави, є надзвичайно актуальними і становлять один із пріоритетних напрямів правової реформи, що провадиться в Україні. З огляду на це завданнями нашої статті є: по-перше, визначити етимологічне значення поняття «кодифікація» і з'ясувати його співвідношення з іншими видами систематизації законодавства, по-друге, окреслити головні напрями подальшого розвитку кодифікації адміністративно-деліктного законодавства в Україні.

Поняття «кодифікація» походить від лат. *codificatio* (утворено поєднанням слів *codex* та *facere*, що означає створення зведеного закону)

і трактується як систематизація законів держави за окремими галузями права, як правило, з переглядом та відміною застарілого законодавства [3, с. 239]. С. Алексєєв підкреслює правотворчу сутність кодифікації, котру він визначає як «такий вид правотворчості, при якому забезпечується системне нормативне регламентування даного виду суспільних відносин шляхом видання єдиного, юридично та логічно цілісного, внутрішньо узгодженого нормативного акта (Основ, кодексу), який відображає зміст та юридичну структуру відокремленого підрозділу системи права» [4, с. 254]. На думку науковця, головна особливість кодифікації як способу систематизації виявляється в тому, що упорядкування нормативного матеріалу досягається в рамках особливого, найбільш високого виду правотворчості – системної правотворчості. На думку В. Грищука кодифікація, – це вид систематизації, що є родовою категорією стосовно інкорпорації (систематизації), однак при цьому кодифікація й систематизація (інкорпорація) залишаються самостійними, незалежними одна від одної категоріями [5, с. 24]. О. Рогач вважає, що кодифікація є найбільш досконалою формою систематизації та розглядає дану категорію у двох площинах: 1) як самостійну галузь науки, що розвивається на емпіричному рівні; 2) як вид, форму правотворчої діяльності, що здійснюється на науковій основі [6, с. 8].

В. Котюк відзначає, що систематизація відбувається в трьох формах (видах): у формі інкорпорації, кодифікації та створення зводу законів як поєднання всіх форм систематизації, в тому числі і прийняття нових нормативних актів [7, с. 61]. На думку В. Лазарева, видами систематизації інкорпорація, кодифікація та консолідація. Кодифікація охоплює як зовнішнє, так і внутрішнє оброблення актів, передбачає внесення до їх змісту суттєвих змін та доповнень, скасування застарілих принципів та норм, створення нових. Вона може здійснюватися лише правотворчими органами держави та є різновидом правотворчості [8, с. 164–165]. В. Корельський і В. Перевалов виділяють два основні види систематизації – інкорпорацію та кодифікацію [9, с. 320–321]. Таким чином, більшість науковців наголошують на правотворчій сутності кодифікації, що відрізняє її від інших видів систематизації (інкорпорації та консолідації).

Нагадаємо, що поняття «інкорпорація» походить від латинського слова *incorporation* і означає включення до свого складу, приєднання [3, с. 199]. Інкорпорація спрямована на впорядкування нормативно-правових актів у збірники

чи зібрання шляхом розташування їх у хронологічному порядку або за предметом регулювання. Поняття ж «консолідація» походить від латинського слова *consolidatio*, що є поєднанням слів *con* – «разом» та *solidare* – «скріплювати, зміцнювати, зрощувати серед значень – зміцнення, об'єднання заради будь-якої мети» [3, с. 252]. Консолідація являє собою процес об'єднання в єдиний нормативно-правовий акт кількох актів, які регулюють певну сферу суспільних відносин, без зміни їх змісту.

Таким чином, інкорпорація та консолідація, на відміну від кодифікації, не впливають на зміст нормативно-правових актів, вони лише змінюють їх зовнішню форму. Кодифікація ж є процесом зведення різних нормативно-правових актів у єдиний, внутрішньо узгоджений та структурований акт шляхом перероблення їх змісту. На думку Д. Астахова, кодифікація як різновид нормотворчої та нормосистематизуючої діяльності держави передбачає приведення форми і змісту законодавства у відповідність до назрілих інтересів та потреб суспільства, його впорядкування та вдосконалення, що здійснюється за допомогою специфічного організаційно-правового механізму, шляхом створення та видання логічно і юридично цілісного, єдиного зведеного, внутрішньо узгодженого нормативного акта – кодексу, який відображає внутрішньогалузеву специфіку правових відносин [10, с. 175].

Слід відзначити, що ефективне правове супроводження адміністративної реформи, яка провадиться сьогодні в Україні, передбачає подальшу систематизацію адміністративного законодавства, насамперед, шляхом його кодифікації [11]. Оскільки здійснити кодифікацію норм адміністративного законодавства одночасно і в одному акті об'єктивно неможливо, доцільно здійснити поетапну кодифікацію за окремими сферами та інститутами адміністративно-правового регулювання. Кожний етап цього процесу має завершуватися підготовкою окремих частин майбутнього узагальнюючого Адміністративного кодексу України у вигляді відповідних томів (або книг), що повинні мати кодифікований характер і можуть називатися відповідними кодексами.

Орієнтовна структура (з урахуванням черговості прийняття) Адміністративного кодексу, відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні [11], повинна включати:

- 1) Кодекс про адміністративні проступки;
- 2) Адміністративно-процесуальний кодекс;
- 3) Адміністративно-процедурний (процедуральний) кодекс;

4) Кодекс загальних правил поведінки державних службовців, а також деякі інші кодифіковані акти.

Таким чином, кодифікація адміністративно-деліктного законодавства шляхом прийняття Кодексу про адміністративні проступки є однією з головних і пріоритетних завдань адміністративної реформи в Україні.

На нашу думку, кодифікація адміністративно-деліктного законодавства повинна передбачати існування єдиного кодифікованого акта, що визначатиме як загальні засади притягнення до адміністративної відповідальності, так і перелік адміністративних проступків, за які така відповідальність наставатиме. При цьому, на наш погляд, доцільно керуватися наступними положеннями:

1) предметом кодифікаційної роботи мають стати найважливіші адміністративно-деліктні правові норми;

2) норми особливої частини адміністративно-деліктного закону, які мають міжгалузевий характер, необхідно групувати відповідно до об'єкта проступку, що відповідатиме призначенню нового кодексу як єдиного кодифікованого законодавчого акта, що встановлює адміністративну відповідальність за скоєння адміністративних проступків;

3) необхідно дотримуватися роздільної кодифікації матеріальних та процесуальних норм адміністративно-деліктного права.

Саме тому в новому кодексі необхідно чітко розмежувати Загальну та Особливу частини. При цьому в Загальній частині повинні бути відображені матеріальні норми, що визначатимуть загальні засади притягнення до адміністративної відповідальності, а в Особливій частині – норми, які б закріплювали види адміністративних проступків залежно від об'єкта проступку, за скоєння якого передбачено адміністративну відповідальність. Що ж стосується процесуальних норм, то, на наш погляд, вони мають бути зосереджені в окремому нормативному кодифікованому акті – Адміністративно-процесуальному кодексі, який би регламентував порядок здійснення адміністративного провадження у справах про адміністративні проступки.

Крім того, у новому адміністративно-деліктному законі потрібно чітко визначити систему принципів, на яких базуватиметься адміністративна відповідальність. На основі аналізу чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення до таких принципів можна віднести принципи законності, охорони інтересів

держави та особи, рівності правопорушників як учасників адміністративного провадження, встановлення об'єктивної істини у справі, гласності, оперативності, публічності адміністративного провадження, визначеності компетенції органів (посадових осіб) щодо здійснення адміністративного провадження тощо. Разом із тим, у чинному Кодексі України про адміністративні правопорушення не знайшов свого відображення принцип невідворотності адміністративної відповідальності, який є базовим для інституту адміністративної відповідальності. Крім того, розмежування принципів адміністративно-деліктного закону має відбуватися з урахуванням матеріальних і процесуальних норм, що пов'язане насамперед із необхідністю дотримуватися роздільної кодифікації матеріальних та процесуальних норм адміністративно-деліктного права.

З огляду на це доцільно визначити основні критерії, які повинні бути враховані під час проведення кодифікації адміністративно-деліктного законодавства:

1) предметом кодифікаційної роботи мають стати найважливіші адміністративно-деліктні правові норми;

2) необхідно чітко розмежувати Загальну та Особливу частини адміністративно-деліктного закону. При цьому в Загальній частині повинні бути відображені матеріальні норми, що визначатимуть загальні засади притягнення до адміністративної відповідальності, а в Особливій частині – норми, які б закріплювали види адміністративних проступків залежно від об'єкта проступку, за скоєння якого передбачено адміністративну відповідальність;

3) норми особливої частини адміністративно-деліктного закону, які мають міжгалузевий характер, необхідно групувати відповідно до об'єкта проступку, що відповідатиме призначенню ново-

го кодексу як єдиного кодифікованого законодавчого акта, що встановлює адміністративну відповідальність за скоєння адміністративних проступків;

4) необхідно дотримуватися роздільної кодифікації матеріальних та процесуальних норм адміністративно-деліктного права. При цьому кодифікація матеріальних та процесуальних норм адміністративно-деліктного законодавства має відбуватися паралельно, адже саме процесуальні норми дають можливість ефективно та повною мірою застосовувати матеріальне законодавство;

5) необхідно підвищити роль загальних положень адміністративно-деліктного законодавства як основних фундаментальних начал, на яких повинна будуватись та функціонувати вся система адміністративної відповідальності;

б) під час кодифікації слід виходити з принципу максимального охоплення суспільних відносин, які підлягатимуть адміністративно-деліктному регулюванню.

У зв'язку з вищевикладеним слід відмітити, що кодифікація є найбільш придатною для систематизації адміністративно-деліктного законодавства в Україні як у державі, де головною цінністю визнається людина, її права та свободи. Саме завдяки кодифікації законодавства можна забезпечити єдиний підхід до врегулювання суспільних відносин в адміністративно-деліктній сфері, а також забезпечити єдність у розумінні законодавчих принципів як основоположних начал нормотворчої діяльності. Разом із тим, процес кодифікації адміністративно-деліктного законодавства повинен базуватись на її загальних принципах з урахуванням проголошених Конституцією України пріоритетів, а також відповідати сучасним вимогам правової, соціальної, демократичної держави.

Список використаної літератури

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Дод. до № 51. – Ст. 1122.
2. Федоров І. О. Кодифікація адміністративного законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Федоров Іван Олександрович. – Запоріжжя, 2006. – 186 с.
3. Словарь иностранных слов. – [18-е изд., стер]. – М. : Рус. яз., 1989. – 624 с.
4. Алексеев С. С. Общая теория права : [в 2 т. Т. 2] / С. С. Алексеев. – М. : Юрид. лит., 1982. – 360 с.
5. Гришук В. К. Кодифікація кримінального законодавства України: проблеми історії, методології та теорії : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Гришук Віктор Климович. – К., 1992. – 50 с.
6. Рогач О. Я. Кодифікаційні акти в системі законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Рогач Олександр Янович. – К., 2003. – 18 с.
7. Котюк В. О. Теорія права : курс лекцій [навч. посіб. для юрид. ф-тів вузів] / В. О. Котюк. – К. : Вентурі, 1996. – 208 с.
8. Теория государства и права : учеб. для вузов / под ред. В. Лазарева. – М. : НОРМА, 2001. – 616 с.
9. Теория государства и права : учеб. для вузов / под ред. В. М. Корельского и В. Д. Первалова. – М. : НОРМА, 2000. – 616 с.

10. Астахов Д. С. Об'єкт кодифікації адміністративно-процедурного законодавства України / Д. С. Астахов // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1. – С. 175–180.

11. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : указ Президента України від 22 лип. 1998 р. № 810/98 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21. – Ст. 32.

Надійшла до редколегії 20.04.2013

ЛОГАЧЕВ И. В. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ КОДИФИКАЦИИ АДМИНИСТРАТИВНО-ДЕЛИКТНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ

Проанализированы основные подходы к формированию определения понятия «кодификация». Определено соотношение понятия «кодификация» с другими видами систематизации законодательства (инкорпорацией и консолидацией). Выделены главные направления дальнейшего развития кодификации административно-деликтного законодательства в Украине.

Ключевые слова: кодификация, инкорпорация, консолидация, административно-деликтное законодательство, кодификация административно-деликтного законодательства.

LOGACHOV I. SOME ASPECTS OF CODIFICATION OF ADMINISTRATIVE AND TORTIOUS LEGISLATION OF UKRAINE

The basic approaches to the definition of the notion "codification" are analyzed. The notion of codification is correlated with other types of systematic of legislation (incorporation and consolidation). Main areas of further codification of administrative and tortious legislation in Ukraine are outlined.

Keywords: codification, incorporation, consolidation, administrative and tortious legislation, codification of administrative and tortious legislation of Ukraine.

УДК 343.1(477):65.012.8

В. В. МАРКОВ,

кандидат юридичних наук,

начальник факультету психології, менеджменту, соціальних та інформаційних технологій
Харківського національного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ КООРДИНАЦІЇ

Проаналізовано нормативно-правову базу у сфері боротьби з кіберзлочинністю. Визначено роль та компетенцію підрозділів боротьби з кіберзлочинністю. Розкрито проблеми міжнародного співробітництва правоохоронних органів з протидії кіберзлочинності.

Ключові слова: інформаційна безпека, нормативно-правова база, світовий досвід, аналіз законодавства, міжнародне співробітництво, кіберзлочинність.

За умов глобальної інтеграції та жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень та боротьби різновекторних національних інтересів держав стає інформаційний простір. Сучасні інформаційні технології дають змогу державам реалізувати власні інтереси без застосування військових сил, послабити або завдати значної шкоди безпеці конкурентної держави, яка не має дієвої системи захисту від негативних інформаційних впливів.

Таким чином, інформаційна безпека є невід'ємною складовою кожної зі сфер національної безпеки. Водночас інформаційна безпека є важливою самостійною сферою забезпечення національної безпеки, а це передбачає:

– забезпечення інформаційного суверенітету України;

– удосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури та ресурсів, впровадження новітніх технологій у даній сфері, наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну;

– активне залучення засобів масової інформації до боротьби з корупцією, зловживаннями службовим становищем, іншими явищами, які загрожують національній безпеці України;

– забезпечення неухильного дотримання конституційного права громадян на свободу слова, доступу до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх